

An aerial photograph showing several rows of blue solar panels installed on a green grassy field. The panels are arranged in a grid pattern, and the grass is vibrant green with some small yellow flowers scattered throughout. The perspective is from above, looking down at the panels.

1 februari 2021

Natuur- en landschapsadvies RES zoekgebieden

Diemen

Natuur- en landschapsadvies RES zoekgebieden – Gemeente Diemen

1 februari 2021

Zaandam

Natuur en Milieufederatie Noord-Holland

Contactpersoon: Sijas Akkerman, sijas.akkerman@mnh.nl

Kleine Tocht 4A 1507 CB Zaandam

075-6351598

VEI NH

Vereniging voor Energiecoöperaties en Initiatieven Noord-Holland

Contactpersoon: Aernoud Olde, aernoud.olde@veinh.nl

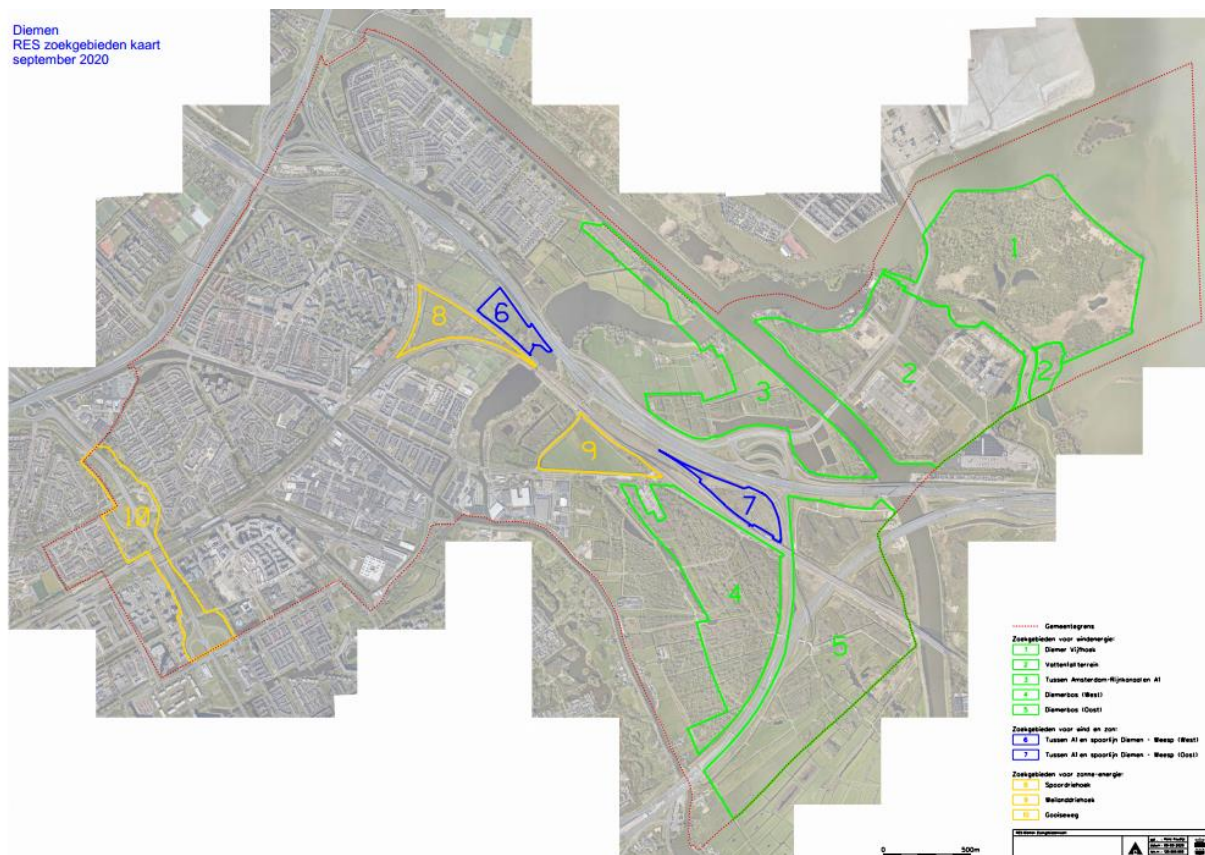
Inhoud

Aanleiding.....	4
Over de Participatiecoalitie Noord-Holland	5
Reikwijdte onderzoek.....	5
Werkwijze.....	5
Onderzoek natuurwaarden zoekgebieden.....	6
Zoekgebieden 1 t/m 3	6
Zoekgebieden 4 en 5	7
Zoekgebieden 6 t/m 9	8
Advies zoekgebieden.....	10
Meekoppelkansen	11
Aanbevelingen.....	12
Bijlage 1 – Geraadpleegde organisaties	14
Bijlage 2- Toelichting op de positie van de energie-coöperaties in dit advies	15

Aanleiding

De gemeente Diemen onderzoekt in het kader van de Regionale Energie Strategieën (RES) wat de kansen en belemmeringen zijn voor de ontwikkeling van zonne- en windenergie in haar gemeente. De gemeente Diemen draagt hiermee bij aan het bod voor de deelregio Amstelland en de energieregio Noord-Holland Zuid voor de RES 1.0. In de concept RES van Noord-Holland Zuid is in Diemen een groot zoekgebied voor zon en/of wind op land aangewezen. Dit zoekgebied is door de gemeente opgeknipt in 10 kleinere zoekgebieden. De haalbaarheid en kansen en belemmeringen in deze kleinere zoekgebieden wordt momenteel verder onderzocht.

De Participatiecoalitie Noord-Holland is gevraagd om een advies te geven over de kansen en belemmeringen voor energie opwek in dit gebied wat betreft natuur- en landschapswaarden. Dit heeft de coalitie gedaan door lokale, regionale en landelijke partijen met kennis van natuur en landschap van dit gebied te vragen naar hun inzichten en visie op de zoekgebieden. Deze inventarisatie dient als input voor het gebiedspaspoort dat wordt opgesteld voor de zoekgebieden uit de concept RES. Hiermee worden de zoekgebieden in aanloop naar de RES 1.0 geconcretiseerd en verdiept, zodat de gemeenteraden kunnen besluiten over de verdere ontwikkeling van deze gebieden.

Kaart met de RES zoekgebieden in de Gemeente Diemen. Bron: Gemeente Diemen

Over de Participatiecoalitie Noord-Holland

De Participatiecoalitie Noord-Holland is een samenwerking van de Natuur en Milieufederatie Noord-Holland en de Vereniging voor Energie Coöperaties en Initiatieven Noord-Holland. Dit is de Noord-Hollandse afdeling van een landelijke samenwerking van de Natuur en Milieufederaties, Energie Samen, LSA Bewoners, Buurtwarmte en Hier. Deze organisaties zetten zich gezamenlijk in voor een breed gedragen, ambitieuze RES in elke regio, met aandacht voor natuur en landschap, 50% lokaal eigendom en bewonersparticipatie in elke fase van het proces. Deze landelijke samenwerkingsstructuur is vastgelegd in het Klimaatakkoord.

In Noord-Holland biedt de Participatiecoalitie ondersteuning en advies aan gemeenten bij het concretiseren van de zoekgebieden, bijvoorbeeld op het gebied van natuur of lokaal eigendom. Hierbij leunen wij op de expertise van onze ruim 220 achterbanorganisaties, die lokaal actief zijn op het gebied van natuur, duurzaamheid en duurzame energie.

Reikwijdte onderzoek

In dit document vindt u een overzicht van de inzichten, meningen en zienswijzen van de geraadpleegde natuur- en landschapsorganisaties met kennis van het gebied. Deze inzichten zijn in dit rapport samengevat en op basis van deze inzichten heeft wordt dit rapport afgesloten met een advies van de Participatiecoalitie Noord-Holland over de mogelijkheden en onmogelijkheden van energie opwek voor zon en wind op land in de zoekgebieden van de gemeente Diemen. Dit rapport is dus nadrukkelijk geen ecologische studie of een studie naar de precieze beleidskaders op het gebied van natuur voor dit zoekgebied. Bovendien is dit rapport bedoeld als gestructureerde input voor het gebiedspaspoort.

De zoekgebieden die voor dit rapport zijn onderzocht zijn weergegeven op de kaart op pagina 4. Deze zoekgebieden zijn door de gemeente Diemen naar aanleiding van de concept RES aangewezen. Twee van deze zoekgebieden, nummers 2 en 10, zijn in eerdere onderzoek al als onhaalbaar bestempeld. Dit rapport besteedt daarom weinig aandacht aan de kansen in deze zoekgebieden.

Energiecoöperatie DiemerWind heeft als toehoorder deelgenomen aan de bijeenkomst die voor dit onderzoek is georganiseerd en heeft daar toelichting gegeven aan de natuurorganisaties over verschillende vragen.

Werkwijze

Voor het opstellen van dit rapport zijn de volgende processtappen gemaakt:

- 1) Startgesprek met gemeente over kaders;
- 2) Opstellen lijst van lokale natuur en natuur gerelateerde organisaties op basis van informatie van de gemeente en de achterban MNH;
- 3) Gezamenlijke digitale bijeenkomst met vertegenwoordigers van regionale natuurorganisaties;
- 4) Gezamenlijke digitale bijeenkomst met vertegenwoordigers van lokale natuurorganisaties;
- 5) Verwerken output bijeenkomsten, opstellen rapport;
- 6) Terugkoppeling en feedback van lokale natuurorganisaties op rapport ophalen;
- 7) Presenteren en bespreken rapport met gemeente, eventuele feedback verwerken;

In de bijlage op pagina 14 is een overzicht van de organisaties die voor dit onderzoek zijn geraadpleegd weergegeven.

Onderzoek natuurwaarden zoekgebieden

De gemeente Diemen heeft 10 zoekgebieden aangewezen op haar grondgebied. Deze gebieden zijn weergegeven op de kaart op pagina 3. Hieronder worden per zoekgebied de belangrijkste bevindingen van de natuur- en landschapsorganisaties weergegeven.

Zoekgebieden 1 t/m 3

Zoekgebieden 1 t/m 3 op de kaart (pagina 3) beslaan de Vijfhoek, het terrein van Vattenfall en een strook langs het kanaal.

- De Vijfhoek is een zeer belangrijk rustgebied voor trekvogels, die vanaf het IJsselmeer en IJmeer aan komen vliegen en hier landen om te rusten en aan te vetten voor het vervolg van hun trek langs de transatlantische trekroute.
- Eén vertegenwoordiger van een natuurwerkgroep noemt de Vijfhoek de "slagader van de vogeltrekroute". Een ander bestempeld de eventuele ontwikkeling van wind in de Vijfhoek als "taboe", en het gebied als een "no-go area".
- In de Vijfhoek zijn 52 broedvogelsoorten waargenomen, waarvan 10 op de rode lijst staan. Er is zeer veel data beschikbaar over het voorkomen van (rode lijst) soorten in de Vijfhoek, vooral van vogels.
- De routes van trekvogels worden mede bepaald door stuwing waarbij vogels gebruik maken van geografische gegevens in het landschap om hun route te bepalen. De zuidelijke IJsselmeerkust, inclusief de Vijfhoek, is een knooppunt in de vogeltrek, waarop trekvogels zich opnieuw oriënteren.

Omdat de Vijfhoek zo'n belangrijk gebied is voor vogels raden de organisaties aan om in de omliggende gebieden goed ecologisch onderzoek te doen op basis van waarnemingen om te beoordelen of wind op land hier vanuit natuurwaarden eventueel wel mogelijk is. Landschappelijk zou wind op land in dit gebied mogelijk met minder negatieve effecten in te passen zijn.

De regionale natuurorganisaties geven aan dat het Noordwesten van zoekgebied 3 ook hoge natuurwaarden heeft, met haar plas-dras karakter. Het gaat om de Diempolder en om Overdiemen. Hoewel het gebied niet is aangemerkt als weidevogelleefgebied komen er wel veel weidevogels voor.

De dubbele oude bommenrij langs het Amsterdam-Rijnkanaal is een foerageergebied voor vleermuizen.

Na grondig ecologisch onderzoek is een verkenning naar de mogelijkheden voor wind in het gebiedje tussen de Uyllanderbrug en de A1 wellicht wel mogelijk.

Zoekgebieden 4 en 5

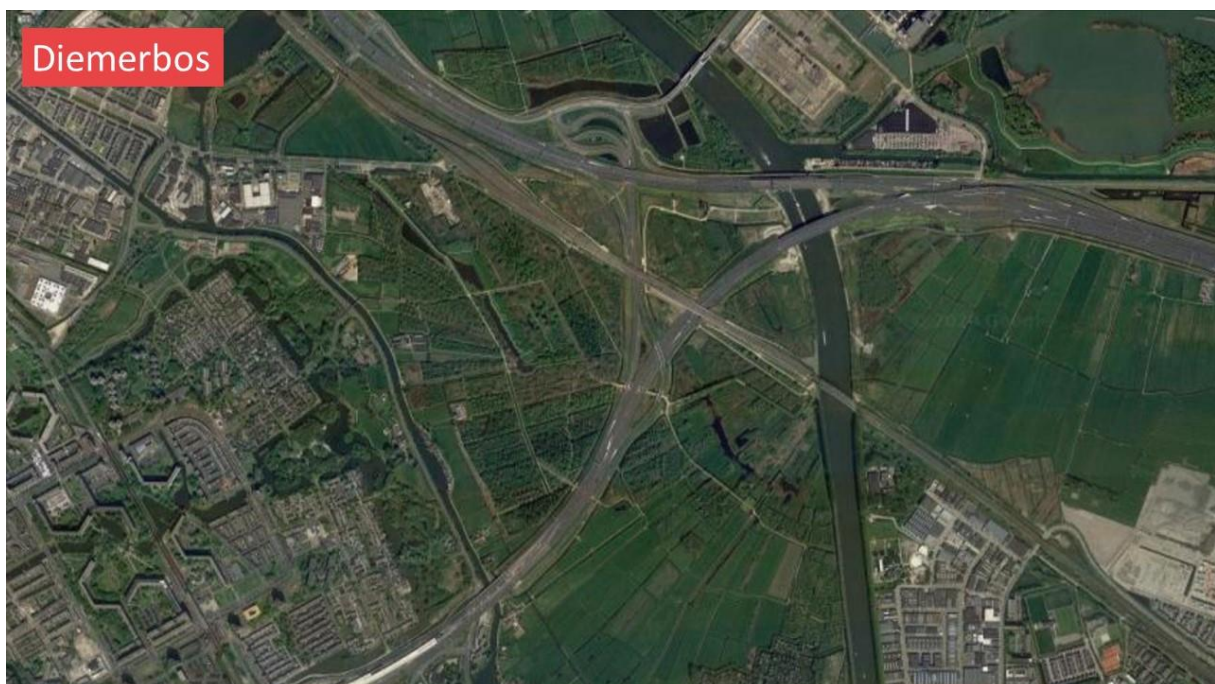
Zoekgebieden 4 en 5 op de kaart (pagina 3) beslaan het Diemberbos, het Telegraafbos en het Moerasbos.

Het Diemberbos heeft voor de inwoners van Diemen en omgeving een belangrijke recreatieve en natuurwetenschappelijke waarde. Die waarde moet in de ogen van de natuurorganisaties worden beschermd. Sommigen zien in het Diemberbos langs de A9 en langs het Amsterdam-Rijnkanaal eventueel ruimte voor windmolens, als een vorm van meervoudig ruimtegebruik.

Zij hopen dat het plaatsen naast infrastructuur (wegen) kan voorkomen dat de molens in natuurgebieden geplaatst worden en bos moet worden gekapt. Er kan ook onderzocht worden of de turbines op deze locaties naast de snelweg kunnen worden gecombineerd met zonnepanelen. De geraadpleegde organisaties geven aan dat zij geen van allen voorstander zijn van het kappen van bos en een afname van het areaal bos in dit gebied om ruimte te maken voor windturbines.

In zoekgebied 4 en 5 komen rode lijstsoorten voor, zoals de ringslang. Een natuurwerkgroep geeft aan hier in broeihopen veel eieren van ringslangen te hebben gevonden.

Ook is zoekgebied 4 onderdeel van de Ecologische Hoofd Structuur: er is een verbinding tussen het Diemberbos, PEN-bos en park Spoorzicht, genaamd 'de driehoek'. Rode lijst soorten dienen in de ogen van de natuurorganisaties beschermd te worden.

- Niet alle organisaties zien mogelijkheden langs het Amsterdam Rijnkanaal, de meningen zijn verdeeld over de landschappelijke impact van windturbines op deze locatie. Ook wordt overleg met de buurgemeente aan de andere kant van het Amsterdam Rijnkanaal aanbevolen. Plaatsing van windmolens aan de overkant van het Amsterdam Rijnkanaal zou minder natuurschade kunnen opleveren en beter inpasbaar zijn in het landschap. Deze impact zou in verder onderzoek naar concrete locaties kunnen worden bepaald.
- Niet alle natuurorganisaties zien mogelijkheden voor wind in het Diemberbos. Hoewel het uit landschappelijk perspectief misschien kansrijk is zijn er grote zorgen over de impact van windturbines in het bos op vogels. Een analyse van de data van lokale natuurwerkgroepen, eventueel in combinatie met een ecologische studie, zou hier meer duidelijkheid over kunnen geven.
- Het gebied tussen het spoor en het Driemondpad wordt ook wel het “moerasbos” genoemd. Een lokale natuurwerkgroep doet al decennialang onderzoek in dit gebied, het is ecologisch zeer divers en waardevol. Zij pleitten ervoor om dit gebied niet te verstoren. Zij hebben verslagen van deze onderzoeken die op aanvraag beschikbaar zijn.
- Het zuidelijke deel van zoekgebied 5 is landbouwgebied. Hoewel het officieel is aangemerkt als weidevogelgebied zitten er geen weidevogels. Dit komt waarschijnlijk vanwege de landbouw, in combinatie met de aanleg van het bos.

Zoekgebieden 6 t/m 9

Zoekgebieden 6 t/m 9 op de kaart zijn relatief kleine gebieden rond het spoor en de A1.

Zoekgebied 6

Een natuurwerkgroep geeft aan dat dit gebied behoort tot het leefgebied van de ringslang. Dit gebied dient ook als een migratieroute voor de ringslang tussen het Amsterdamse Bos en het Diemerpark. Dit gebied is momenteel de enige route waarlangs genetische uitwisseling tussen de populaties in die gebieden mogelijk is. Er zouden in het verleden door de gemeente Amsterdam al verschillende maatregelen zijn genomen om blokkades in die migratieroute te voorkomen en de populaties in stand te houden. Een andere migratieroute voor de ringslang, bij de Omval, is in het verleden wel geblokkeerd, wat ertoe heeft geleid dat de ringslang in dat gebied is verdwenen. De natuurwerkgroep raadt aan om geen ontwikkelingen toe te staan die het voortbestaan van de ringslang in een gebied bedreigen en de blokkade bij de Omval weer op te heffen.

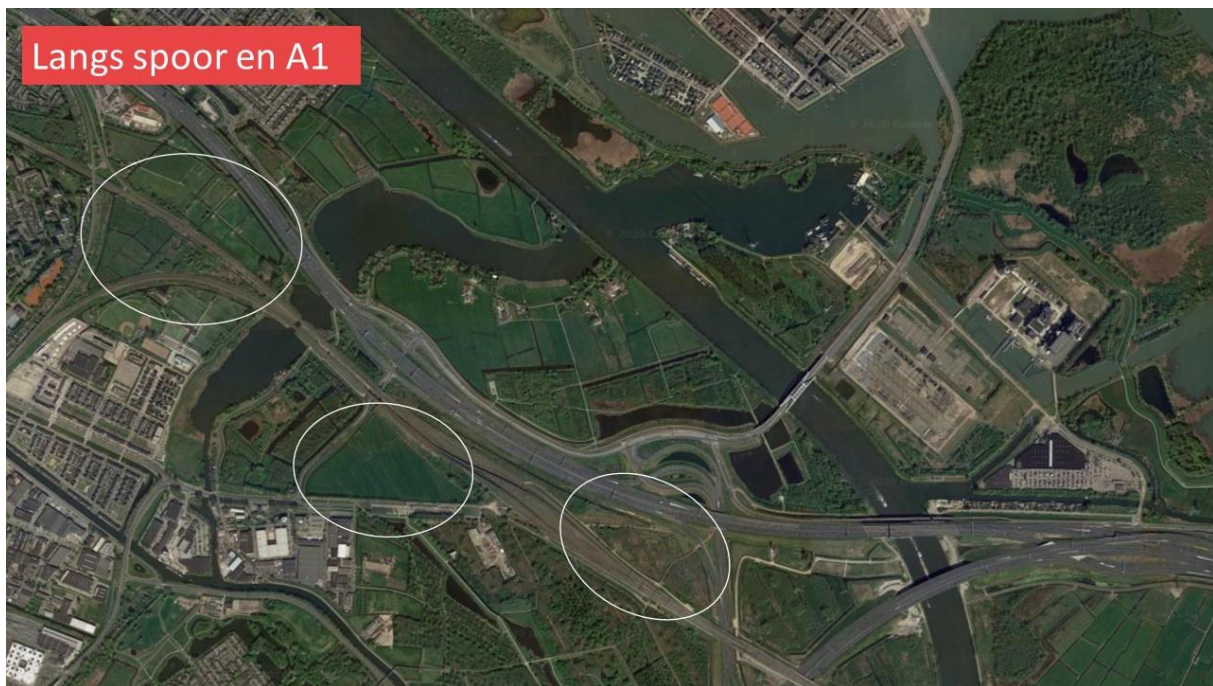
- Hoewel een windturbine geen directe invloed heeft op ringslangen in een gebied verstoort de bouw van een windturbine het leefgebied. Onderzocht moet worden of eventuele bouw mogelijk zonder verstoring van het leefgebied van de ringslang.
- De natuurorganisaties raden aan om contact te zoeken met onderzoekers van de UvA en RAVON voor (wetenschappelijke) informatie over het voorkomen van ringslangen in deze gebieden.

Zoekgebied 7

Een landschapsorganisatie geeft aan dat de eventuele ontwikkeling van een zonneveld in dit zoekgebied relatief weinig impact zou hebben vanuit een landschappelijk perspectief.

- Zover bekend bij de geraadpleegde natuurorganisaties behoort dit gebied niet tot het leefgebied van de ringslang.
- Het terrein is in bezit van Staatsbosbeheer. Zij zouden uitsluitel kunnen geven over de aanwezigheid van de ringslang in dit gebied.
- Landschappelijk zouden windmolens geplaatst langs de infrastructuur hier eventueel ingepast kunnen worden. Ecologisch onderzoek naar het effect op trekvogels is wel echt noodzakelijk.

- Een aandachtspunt is wel dat er nestplaatsen voor oeverzwaluwen zijn aangelegd in de betonnen wanden rond Knooppunt Diemen. Mocht dit in de toekomst voor wind op land worden moet hier rekening mee worden gehouden.

Zoekgebied 8

De natuurwerkgroepen en de regionale natuurorganisaties geven aan dat dit zoekgebied, ook wel bekend als de 'spoordriehoek', behoort tot het leefgebied van de ringslang. Hoewel er nog weinig onderzoek is gedaan naar de invloed van zonnepanelen op het voorkomen van de ringslang raden de natuurorganisaties af om in dit gebied een zonneveld te ontwikkelen. Ook komen hier hazen voor. Geredeneerd vanuit landschappelijke- en natuurwaarden zou een verkenning van de mogelijkheden voor wind op land wel een mogelijkheid zijn.

- Een lokale natuurorganisatie onderstreept dat er nog veel onduidelijkheid is over de regels en wettelijke normen voor zon- en wind langs spoorlijnen.

Zoekgebied 9

De geraadpleegde organisaties geven allen aan dat de ontwikkeling van zon in dit zoekgebied een ongewenste ontwikkeling zou zijn, zowel vanuit natuur perspectief, als ook voor de landschappelijke en recreatieve waarde van het gebied.

- Zoekgebied 9 is onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur, en het PEN-bos met het park Spoorzicht en de Driehoek. Een natuurwerkgroep geeft aan dat zij voorzien dat de ontwikkeling van een zonneveld op de deze locatie een inbreuk zou maken op deze ecologische verbinding.
- Een landschapsorganisatie geeft aan dat dit gebied ook vanuit landschappelijk oogpunt gevoelig is, omdat het een zeer karakteristiek en herkenbaar is.
- Dit gebied is ook voor recreanten, zoals fietsers en wandelaars, geliefd.
- Zover bekend bij de geraadpleegde natuurorganisaties behoort dit gebied niet tot het leefgebied van de ringslang.
- Omdat het gebied intensief wordt beheerd als grasland komen er geen weidevogels voor.

Advies zoekgebieden

Op basis van de standpunten en informatie die de lokale natuurorganisaties hebben gedeeld is een advies geformuleerd voor de zoekgebieden. Dit advies is enkel gebaseerd op de natuur- en landschapswaarden van de zoekgebieden, en dus niet op bijvoorbeeld de technische haalbaarheid of het draagvlak.

Zoekgebied 1: Vijfhoek

De lokale en regionale natuurorganisaties hebben grote zorgen over de Vijfhoek als zoekgebied voor zon- en wind op land. Het gebied heeft hoge natuurwaarden en is een belangrijk rustgebied voor trekvogels en een leefgebied voor broedvogels. Er komen verschillende rode lijst soorten voor. Het gebied wordt extensief beheerd en is "verwilderd", wat het een uniek stukje natuur in een dichtbevolkte omgeving maakt. De natuurorganisaties zijn bezorgd voor verstoring van dit bijzondere gebied en zien hier geen kansen voor wind of zon op land. Ook wind in het water van het IJ-meer wordt afgeraden om dezelfde redenen, en vanwege de Natura2000 status van die wateren.

Zoekgebied 2: terrein Vattenfall

Eerder onderzoek heeft al uitgewezen dat deze locatie niet haalbaar is als zoekgebied. De lokale natuurorganisaties zien hier ook geen ruimte voor wind op land, vanwege de nabijheid van de Vijfhoek met haar hoge natuurwaardes.

Zoekgebied 3: Overdiemen en langs Amsterdam-Rijnkanaal

Vanwege de nabijheid van de Vijfhoek en de ARK-zone in het Diemerpark zijn de natuurorganisaties huiverig voor wind op land in dit zoekgebied. Vooral de regionale natuurorganisaties spraken zich uit tegen dit zoekgebied. De ARK-zone dient als belangrijke ecologische verbindingsszone tussen Noord-Holland en Flevoland, en de Vijfhoek heeft hoge natuurwaardes. Windmolens aan de randen van deze gebieden kunnen een negatieve impact hebben op deze natuurwaardes. Voor de driehoek tussen de Uyllanderbrug en de A1 zou een ecologische verkenning met waarneming ten aanzien van (trek)vogels en vleermuizen nog een optie zijn, om zo vast te stellen in wat het belang is van dit gebied voor de aanwezige soorten.

Zoekgebied 4: Diemberbos

De mogelijkheden voor wind in het Diemberbos worden wisselend ontvangen. De natuurorganisaties zagen geen mogelijkheden voor wind in het bos zelf, maar voor de landschapsorganisaties en regionale natuurorganisaties geldt dat er eventueel wel mogelijkheden zijn langs de A9 in dit zoekgebied. Vooral de lokale natuurwerkgroepen hebben zorgen over de negatieve gevolgen van windmolens op deze locatie voor vogels en de rust in het natuurgebied.

Zoekgebied 5: Moerasbos en spoorviaduct

Het zogeheten "moerasbos" in zoekgebied 5 kent hoge natuurwaardes. Ook is dit onderdeel van het leefgebied van de ringslang. De gemeente zou de gebieden aan de noordkant van dit zoekgebied, op de kruising van de A1 en A9 wel verder kunnen onderzoeken. Als deze gebieden lage natuurwaardes hebben zouden ze potentieel mogelijkheden kunnen bieden voor zon en wind op land. Voor wind geldt wel dat eerst uitgesloten moet worden dat er effect is op de trekvogelroutes.

Daarnaast adviseren wij vanuit landschap en natuur geredeneerd de mogelijkheden voor wind langs het Amsterdam Rijnkanaal in de buurgemeente Weesp te onderzoeken, aan de oostkant van dit zoekgebied. Juist deze kant van het Amsterdam Rijnkanaal is al aanzienlijk verstedelijkt, wat inpassing mogelijk eenvoudiger maakt. Hierbij moet wel eerst goed worden onderzocht of er ruimte is voor de nodige afstand tussen een zoekgebied en de woonkernen.

Zoekgebied 6: Tussen Joodse begraafplaats en Tussen Diem

Zoekgebied 6 behoort tot het leefgebied van ringslang, en verbindt populaties in het Diemerpark en het Amsterdamse bos. De ontwikkeling van zon op land in dit gebied kan het leefgebied van de ringslang verstoren. Ringslangen hebben namelijk een open ruimte met direct zonlicht nodig. Hier kan mogelijk wel zon op geluidschermen langs de A1 en/of het spoor worden ontwikkeld.

Zoekgebied 7: Knooppunt Diemen

Dit zoekgebied langs de A1 en het spoor heeft geen hoge natuur- of landschapswaarden. Uit dit onderzoek zijn geen belemmeringen voor de ontwikkeling van zon op land in dit gebied gekomen. Zon op land zou in dit gebied kunnen worden gecombineerd met zon op geluidschermen.

Zoekgebied 8: Spoordriehoek

Dit zoekgebied behoort ook tot het leefgebied van de ringslang. Het voorkomen van de ringslang in dit gebied is goed gedocumenteerd. Ook gaf een regionale natuurorganisatie aan dat één van de weinige open gebieden is in de omgeving, en dat het daarom waardevol kan zijn om die openheid te behouden, zowel vanuit een landschappelijk als natuurgericht perspectief. Ook hier geldt dat zon op geluidschermen mogelijk wel kansrijk is in dit gebied.

Zoekgebied 9: Ingang Diemberbos

Dit zoekgebied heeft een hoge landschappelijke waarden voor de inwoners van Diemen volgens de lokale natuurorganisaties. De ontwikkeling van zon in dit gebied kan die waardering van het gebied negatief beïnvloeden. De regionale natuurorganisaties geven aan dat dit gebied in vergelijking met andere omliggende gebieden geen hoge natuurwaarde heeft. De eventuele verdere verkenning van dit zoekgebied vraagt in bijzonder om aandacht voor het landschap en de inpassing.

Zoekgebied 10: Diemen-Zuid/Gooiseweg

Eerder onderzoek heeft al uitgewezen dat deze locatie niet haalbaar is als zoekgebied. Vanuit de natuur- en landschapswaarden van het gebied zijn er geen belemmeringen gevonden voor zon op land in dit gebied. Het verdient aanbeveling te onderzoeken of hier innovatieve oplossingen gezocht kunnen worden voor zon op land.

Meekoppelkansen

Bij de eventuele ontwikkeling van windmolens door coöperatie DiemerWind in het Diemberbos zou een deel van de opbrengsten naar Staatsbosbeheer kunnen gaan, voor de ontwikkeling van het Diemberbos. De lokale natuurorganisaties gaven aan dat zij het zeer belangrijk vinden dat dit geld ten goede zou komen aan het versterken van de biodiversiteit, en dus niet aan recreatievoorzieningen of infrastructuur in het bos. Zo zouden de natuurwaarden van het gebied kunnen worden versterkt door meer diversiteit in de beplanting te brengen en meer natuuronderhoud te plegen. Tegelijk zijn niet alle natuurorganisaties enthousiast over dit plan. Zij geven aan “tegen handjeklap met groenwaarden” te zijn. Ook geven zij mee dat de verstoring van rode lijst soorten in een NNN-gebied niet zomaar elders gecompenseerd kan worden.

Aanbevelingen

Op basis van het advies over de zoekgebieden, de aandachtspunten en zorgen die de lokale natuurorganisaties hebben aangegeven, en de vraagstukken waarover nog onduidelijkheid is doen wij de volgende aanvullende aanbevelingen.

Behoud leefgebied en migratieroutes ringslangen

Vermijd ontwikkelingen die het leefgebied en de migratieroutes van ringslangen verstoren. Er zijn verschillende populaties ringslangen in de regio Amsterdam en Diemen. Deze populaties zijn afhankelijk van migratie voor genetische uitwisseling, en daarmee de diversiteit en veerkracht van de populatie. Lokale werkgroepen zijn bekend met de leefgebieden van de ringslang en hebben hier data over beschikbaar. Deze data, in combinatie met verder onderzoek, kan meer duidelijkheid verschaffen over het precieze voorkomen van de ringslang in de zoekgebieden langs het spoor en de A1.

Onderzoek trekvogelroutes en het belang van de Vijfhoek

Het precieze verloop van trekvogelroutes dient verder onderzocht te worden in het Oostelijke deel van het gebied, en in het bijzonder in het gebied rondom de Vijfhoek, langs het Amsterdam Rijnkanaal en ten Zuidoosten van de Vijfhoek.

Vogels gebruiken landschapselementen (zoals water, infrastructuur etc.) om zich te oriënteren, deze elementen geven een bepaalde “flow” aan de route die de vogels nemen bij lange tochten. Soorten gebruiken decennialang dezelfde trekroutes, en kunnen deze niet zomaar veranderen. De natuurwerkgroepen geven aan dat er meer onderzoek nodig is naar het verloop van de trekroutes in deze regio. De vele data over het voorkomen van verschillende soorten in de Vijfhoek die al beschikbaar is kan hiervoor als vertrekpunt dienen.

Versterk de natuurwaarden van het Diemberbos

Versterk in ieder geval de natuurwaarden in het Diemberbos gefinancierd vanuit de opbrengsten van energie-opwek en zoek ook naar extra mogelijkheden voor financiering hiervoor, bijvoorbeeld bij het mogelijk op te richten provinciefonds.

Onderzoek de mogelijkheden voor zon op no-regret locaties

De lokale natuurorganisaties geven aan dat zij de bedrijventerreinen Verrijn Stuart, Stammerdijk en het Bergwijkpark als kansrijk voor de ontwikkeling van zon, bijvoorbeeld op grote daken en parkeerplaatsen. Ook de parkeerplaats van het Diemberbos en het kantoor van Claudia Sträter, aan de Muiderstraatweg, is benoemd als kansrijk voor zon. Deze locaties worden als zogenaamde “no-regret” zoekgebieden gezien. We adviseren de gemeente hier actief op in te zetten en dit ook te communiceren met stakeholders en inwoners. Dit om te laten zien dat de voor inwoners logische maatregelen ook worden genomen.

Windmolens in veenweidegebieden

Onderzoek de effecten van windmolens op insecten. De turbulentie van windmolens kan zeer lokaal een grote concentratie van insecten opleveren. Dit kan vervolgens weer insectenetende vogels aantrekken, wat voor die vogels extra risico op aanvaringen met de wieken oplevert. Die zou vooral in natte natuurgebieden en de veenweides voor problemen kunnen zorgen.

Energie infrastructuur vervangen door energieopwekking

De gebieden rond de zoekgebieden 2 en 3 kenmerken zich door veel energie-infrastructuur, zoals hoogspanningsmasten. Vanuit landschappelijke, en mogelijk ook vanwege natuurwaarden, is het aan te bevelen om te onderzoeken of het mogelijk is om deze hoogspanningsmasten te vervangen door hoogspanningskabels in de grond, om zo ruimte te maken voor kleinere windmolens. Hiervoor geldt wel dat eerst de exacte effecten op de (trek)vogelroutes vastgesteld moet worden.

Stel criteria natuur- en landschap op voor ontwikkeling zon- of wind op land

Er heerst momenteel nog veel onduidelijkheid over de criteria op het gebied van natuur en landschap die worden gesteld aan zoekgebieden voor zon- en wind op land. Dit leidt tot zorgen bij lokale natuurorganisaties. Bijvoorbeeld een zonne- of windladder met criteria voor projectlocaties zou veel onduidelijkheid weg kunnen nemen.

Benut lokaal beschikbare data

De lokale natuurwerkgroepen van IVN, de VGWA en de KNNV hebben vele jaren aan data beschikbaar over de zoekgebieden in Diemen. Dit is informatie over het voorkomen van bijvoorbeeld vogels, ringslangen, vleermuizen, maar ook planten en insecten. Deze groepen kunnen bij de verdere verkenning en ontwikkeling van zoekgebieden in Diemen deze data delen. Ook kunnen zij bij openstaande vragen over zoekgebieden, bijvoorbeeld over het voorkomen van bepaalde (beschermde) soorten, worden gevraagd om inventarisaties uit te voeren. De deelname aan het opstellen van dit rapport kan een eerste stap zijn bij het betrekken van deze lokale experts in de eventuele verdere ontwikkeling van zoekgebieden.

Bijlage 1 – Geraadpleegde organisaties

Wij hebben voor dit onderzoek input opgehaald bij bij verschillende nationale, regionale en lokale natuur- en landschapsorganisaties.

Duurzaam Dorp Diemen

Duurzaam Dorp Diemen is een netwerk van inwoners van Diemen die zich inzetten voor onder andere duurzaamheid, schone energie en lokaal voedsel. Ze organiseren activiteiten, steunen lokale initiatieven en voeren actie.

IVN Diemen

IVN Diemen is een lokale natuurwerkgroep, die bijvoorbeeld excursies en natuurwerkdagen organiseert. IVN Diemen is een lokale afdeling van de landelijke organisatie IVN, die zich inzet voor groene vrijwilligers en natuur educatie.

KNNV Amsterdam

De Amsterdamse afdeling van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Veldbiologie (KNNV) is een natuurwerkgroep die in de omgeving van Amsterdam lokaal actief is. De afdeling heeft verschillende gespecialiseerde werkgroepen, voert tellingen uit en organiseert daarnaast activiteiten.

Landschap Noord-Holland

Landschap Noord-Holland is een stichting die verschillende natuurgebieden in Noord-Holland beheert. Het onderdeel van de koepel Landschappen NL.

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten is een landelijke vereniging en één van de grootste beheerders van Nederlandse natuurgebieden.

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer is de grootste beheerder van natuurgebieden in Nederland, waaronder het gebied Gaasp en Diem in de gemeente Diemen.

Vogelwerkgroep Amsterdam

De Vogelwerkgroep Amsterdam (VGWA) is een vereniging die kennis over vogels in Amsterdam en omgeving wil vergroten. De leden van de VGWA doen veldwerk en voeren tellingen uit. Daarnaast organiseren ze verschillende activiteiten.

Vrienden van het Diemberbos

Vrienden van het Diemberbos is een stichting voor gebruikers en liefhebbers van het Diemberbos. De stichting zet zich in voor het behoud en de versterking van de natuurlijke en cultuurhistorische waarde van het Diemberbos.

Vrienden van het Diemerpark

Vrienden van het Diemerpark is een vereniging die zich inzet voor het behoud van de natuurlijke en recreatieve waarde van het Diemerpark. Hoewel het Diemerpark niet in Diemen ligt, ligt het op de rand van enkele zoekgebieden, en zijn de Vrienden van het Diemerpark dus aangemerkt als stakeholder.

Bijlage 2- Toelichting op de positie van de energie-coöperaties in dit advies

Dit advies is opgesteld door de Participatiecoalitie Noord Holland op basis van onderzoek onder lokale natuur- en landschapsorganisaties. De lokale energie-coöperaties waren als toevoerder aangesloten. Als partner in de Participatiecoalitie is VEINH betrokken bij het proces en samen met de lokale coöperaties waren wij ook aanwezig bij een aantal besprekingen.

Aangezien het een onderzoek naar kansen en belemmeringen rond natuur en landschap betreft kunnen wij de selectie-beperking tot natuur- en landschapsorganisaties begrijpen. Tegelijk hebben we als energie-coöperaties ook een visie op de kansen rond natuur en landschap. Middels deze bijlage willen wij ons inzicht hierin met betrekking tot de zoekgebieden bij de Diemerscheg delen.

Uitgangspunten

Feit is dat klimaatverandering een steeds grotere impact heeft op onze leefomgeving. We ontkomen er niet aan om wijzigingen in onze leefomgeving te accepteren of zelf te initiëren; klimaatadaptatie. Of we het nou willen of niet; de natuur en biodiversiteit in onze omgeving gaan veranderen. Het is niet geheel voorspelbaar maar door de hogere temperaturen, droogteperioden en af en toe extreme regenval staan inheemse soorten onder druk en verschijnen er voorheen exotische diersoorten in onze leefomgeving.

Uiteraard zijn wij met de natuur- en landschapsorganisatie van mening dat er zorgvuldig omgegaan moet worden met de natuur- en landschapswaarde; sterker nog, naast waardering voor de natuur- en landschapswaarden staan wij voor lokaal eigenaarschap en draagvlak en dat zal nooit gerealiseerd worden zonder vergaand rekening te houden met de natuur- en landschapswaarden.

Wij achten daarom zorgvuldig onderzoek naar soorten, trekroutes, broedgebieden, foerageergebieden, vlieghoogtes, ect. een vereiste om te komen tot een opwekprojecten. Dat onderzoek zal ook altijd plaatsvinden als onderdeel van de ruimtelijke procedure.

Kansen

De coöperaties staan ook achter de bescherming van de recreatieve waarde, bijvoorbeeld van het Diemberbos. Dit sluit echter wat ons betreft opwekprojecten niet uit; we zoeken naar koppelkansen en win-winsituaties. Voor zonnepanelen geldt dat er inmiddels ervaring opgedaan is hoe deze aan het oog onttrokken kunnen worden waardoor de recreatieve waarde van een gebied niet aangetast hoeft te worden; zeker niet wanneer de panelen primair geplaatst worden langs de bestaande infrastructuur.

Windmolens zijn wat dat betreft een lastiger verhaal aangezien deze van verder weg zichtbaar zijn en een aantasting van de ongereptheid betekenen en rust doorbreken. Het opmerkelijke is hierbij dat een windmolen in een bos in de nabije omgeving veel minder impact heeft dan een wildmolen in de open ruimte. Windmolens leveren wel relatief veel meer schone energie op zodat hun bijdrage aan de oplossing groter is, en door windmolens langs infrastructuur te plaatsen daalt de effectieve inbreuk op de ongereptheid en de rust.

Zonnevelden kunnen bijvoorbeeld ecologische meerwaarde bieden wanneer zij een kaal weiland transformeren tot een bloemenveld met inheemse beplanting en kleine diersoorten die kunnen schuilen tussen de panelen.

Windmolens beslaan slechts een klein oppervlak en de bomen die voor de bouw gekapt moeten worden kunnen voor een deel ter plaatse en voor een deel elders herbeplant worden. Het oppervlak van het bos dat gekapt moet worden voor de bouw van 4 turbines in het Diemberbos is ongeveer 0,6 ha, en dat is 0,25% van het bruto oppervlak van het Diemberbos. Door bovenop herbeplanting een deel van de financiële opbrengst van de molens voor extra natuur te reserveren kan het areaal bos in zijn totaliteit zelfs toenemen.

Opwek in de eigen omgeving

Een tendens die wij zien is de wens om windmolens in buurgemeenten of in verder weg gelegen agrarisch gebied te plaatsen. Dit biedt wat de energie coöperaties betreft geen oplossing. Wij pleiten per regio voor een bijdrage aan de opwekbehoefte. Enkele van onze argumenten hiervoor zijn; solidariteit, spreiding van de wel degelijk bestaande overlast, lagere kosten doordat het landelijke elektriciteitsnet minder belast wordt bij lokale opwek en de mogelijkheid om van projecten echt lokale projecten te maken.

Deze bijlage is opgesteld door Aernoud Olde, RES-vertegenwoordiger voor Noord Holland Zuid namens de Vereniging Energie Initiatieven Noord Holland, met inbreng namens de energie-coöperaties DiemerWind en De Windvogel door Inge Verhoef, Martien Vogelesang en Jorrit Leijting.